

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. III. Quomodo Lex respicere debeat bonum commune?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

publico, ut supra diximus, sed etiam debet esse iusta: Multis autem modis potest esse iniusta, & sic invalida. Primo, si repugnet legi, aut Præcepto Divino; *Deo enim magis, quam hominibus obedire oportet*; ut dicitur Act. 4., Unde fit, nec vitium præcipi posse, nec virtutem prohiberi, nisi forte ob majus bonum. Secundo, si adversetur bono communi. Tertio, si excedat potestatem Legislatoris; Unde lex humana præcipiens directe actus internos est invalida. Quarto, si subditis onus imponitur improprietate causa; (ut si imponatur tributum supra necessitatem) vel si imponatur onus gravans subditos inæqualiter, non servata debita proportione; ut si magis pauper, quam dives gravetur. Demum dicitur iniusta materialiter lex, quæ fundatur in falsa præsumptione contra rei veritatem, quæ tantum innotescat illi, contra quem fertur lex; Et idem dicas de sententia Judicis; ut si Cajus per falsos testes convictus compellatur per sententiam ad solvendo centum, quos revera non debet.

III. Hinc fit, legem quocumque ex istis modo injustam non obligare in conscientia, nec esse servandam, præciso scandalo, & perturbatione Reipublicæ; Tum quia lex, ut obliget, debet esse Recta rationis ordinatio ad bonum commune instituta; Lex autem iniusta non est hujusmodi: Tum etiam quia quælibet lex est participatio legis æternæ, quæ iustissima est; unde lex, qua parte est iniusta, non obligat: Dixi tamen, *præciso scandalo*, quia ad vitandum scandalum servari debent leges, quæ sine peccato servari possunt; non quidem ex vi ipsarum legum directe obligantium, sed ex lege charitatis; quia scilicet mandavit Deus unicuique de proximo suo.

IV. Quæritur tamen, Utrum lex obliget in dubio, an sit iusta? Com-

muniter Doctores affirmant; (sicut etiam si dubitetur, an sit acceptata) quia possessio stare videtur pro lege, & pro potestate, quam habet Superior præcipiendi. Oppositum tamen sentiunt Joan. Sanch. disp. 53. num. 37., Palau t. 1. disp. 3. punct. 7. num. 4., Valq., & alii apud Dian. part. 4. tract. 3. resol. 9., & Tambur. lib. 1. cap. 3. §. 7. V. *Subditus*; quia nemo est in potestate præcipiendi ea, de quibus dubitatur, an sint licita, aut iusta; præsertim si ex obedientia grave malum imminet; videtur quippe prævalere in tali dubio libertas, & securitas subditi. Utramque sententiam censet probabilem Tambur. loc. laud. Equidem primam amplector, utpote verior, & communior. Sed iterum hac de re recurret sermo quæst. 3. art. 3. num. 4.

ARTICULUS III.

Quomodo lex respicere debeat bonum commune?

- I. Num cessante fine legis in casu particulari desinat lex obligare?
- II. Num valeat lex, quæ uni Communitati est utilis, alteri vero noxia, si ab eodem Principe feratur?
- III. Num lex ab initio inutilis, si successu temporis fiat Reipublica utilis, incipiat tunc obligare?
- IV. Quid etiam de Voto, quod ab initio sit de re indifferenti, & successu temporis sit de meliori bono?

I. **D**Ebet ex D. Th. 1. 2. quæst. 90. art. 2. Lex respicere bonum commune, eo quod sit regula totius Communitatis, illam dirigens ad finem publicum, quod est bonum totius Reipublicæ: Unde differt lex a privilegio; hoc enim respicit privatum bonum, quando particulari personæ confertur. Hinc inferunt Doctores pluri-

plurimi cum Merol.; quod cessante fine legis in aliquo particulari casu, non proinde cesset obligatio legis; quia lex primario ordinatur ad bonum commune, non privatum; unde quamdiu non cessat bonum commune, nec aliquid occurrit, ratione cujus servare legem non esset bonum commune, obligatio legis non cessat.

II. Quæritur nunc primo; An possit Rex ferre legem in bonum unius Communitatis, si illa redundat in damnum alterius Communitatis?

Respondent Suar. cap. 7., Merol., Salas distinguendo; Si enim Communitates non sint partes ejusdem Regni, sed per accidens ab eodem Rege gubernantur, ut sunt, verbi gratia, Regnum Neapolitanum, & Hungaricum, quæ diversis titulis ab eodem Rege possidentur; tunc certe talis lex esset injusta; quia non comparantur, ut bonum commune, & privatum, sed sicut duo bona privata; Cum una Communitas ad alteram non pertineat; & ita se habent, ac si duobus Regibus subessent: Contra vero, si duæ Communitates, puta duæ Provinciæ, per se sint sub eodem Rege, ferri potest lex uni Provinciæ utilis, alteri noxia, si omnibus pensatis prævaleat bonum commune; quia uniuscujusque partis bonum censetur privatum respectu totius Corporis politici, ad quod leges per se feruntur.

III. Quæritur secundo; An lex, quæ quando fuit lata, erat Reipublicæ inutilis, ac proinde invalida, incipiat valere, & obligare, si successu temporis fiat utilis?

Respondeo, Vasq., & Bonac. disp. 1. quæst. 1. punct. 1. affirmare, quod incipiente utilitate incipiat esse valida; Sicut docet Navar. cap. 12. Summæ de Voto, quod est lex privata; Si enim quis voveat, nunquam se ingressurum domum aliquam, idque nulla causa honesta existente, votum est

Pars I,

irritum, tamquam de re indifferenti; Si tamen postea habitet in ea domo fœmina, quæ sit occasio peccandi, incipit votum esse validum, & obligatorium.

IV. Sanch. ramen lib. 4. Summæ cap. 7. num. 19. probabiliter contra Navar. negat, hujusmodi votum, aut legem unquam valere; quia scilicet non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit, ex Regula decima octava juris in 6. Quod confirmatur, quia si lex feratur a non habente potestatem, ac proinde sit invalida, non incipiet eadem esse valida, si postea Legislator acquirat potestatem; ergo, si lex erit invalida a principio, quia non erat utilis bono publico, non erit postea valida, si fiat utilis; Nam in utroque casu deficit a principio aliquid, quod est de intrinseca ratione legis. Salas disp. 1. sect. 2. num. 51. docuit, etiam a principio, tempore, quo non erat utilis Reipublicæ, hujusmodi legem fuisse validam; quamvis non obligaverit pro illo tempore: Sed probabilior est sententia Sanch., quam sequitur Merol., & alij.

ARTICULUS IV.

De Promulgatione Legis.

- I. Non obligat lex, antequam publice promulgetur.
- II. Num debeat scripto Lex promulgari? Et in quo differat a Consuetudine? Quid de Privilegio absque scriptura concesso?
- III. Lex Episcopalis, aut Principis inferioris ubinam debeat publicari? Ubinam lex Imperatoria, aut Regia? Et ubinam lex Pontificia?
- IV. Qui per revelationem dumtaxat sciret legis promulgationem, num ea lege teneretur?
- V. Lex rescissoria contractus sufficienter pro-

B

pro-